

مروری بر کنسرت‌های مجازی و آثاری که به جامی گذارند

گسست در جهان موسیقی

آرژین صدافت کیش

بیماری که آمد اول از همه فعالیت‌های فرهنگی را قربانی کرد، مخصوصاً آنها که نیاز به گرد هم آمدن دارد. عجیب نیست. این فعالیت‌ها با وجود همه گردش مالی بزرگی که در دوران مدرن اطرافشان شکل گرفته است، در دهه تفنن و سرگرمی رده‌بندی می‌شوند. به زعم اداره کنندگان اغلب جوامع خاموش و در محاق شدنشان زبان کم‌تری می‌رسند تا تعطیل شدن این یا آن کارخانه یا محل تجمع دیگر. این گزاره البته قابل مناقشه است؛ اما ما که خود سود و زیانمان در این کار است برای مناقشه داوران بی‌طرفی نیستیم. پس این بخش را بگذاریم و بگذریم.

هنگامی که فعالیت‌های جمعی فرهنگی تعطیل شد، کمی پس از ضربه اولیه، شکل‌های جدیدی از فعالیت سر بلند کرد. هر کسسی به دلنیلگی و پیش از همه به این دلیل که ساختن و نواختن و خواندن نوع بودن اهل نغمه است و بدون

ایران آن نمی‌توانند باشند و البته گاهی هم به دلایل بسیار موجه اقتصادی. خلاصه از یاری به در خانه ماندن مردم و رعایت قرنطینه گرفته تا ادای دین به کادر درمانی و درگذشتگان و... هزار و یک انگیزه و بهانه به میان آمد و سرمنشأ کار شد. اما کار موسیقی رسیدن به دست مخاطب هم می‌خواهد موسیقی شنونده لازم دارد و فعال جمع آمدن مردم نیز مرگبار است. پس پای فضای مجازی و امکانات انتقال صوت و تصویر از راه دور به میان آمد. فضای مجازی پیش از این بخش اعظم امکان نشر و پخش آثار ضبط شده را از آن خود کرده بود. اکنون اجرای زنده نیز به تسخیر آن در می‌آمد، آن هم نه از سر انکشاف امکانات بیشتر و ... بلکه از روی اجبار. ما پیش از این چند دهه امکان پخش زنده تلویزیونی و یکی دو دهه هم امکانات پخش اینترنتی را تجربه کرده بودیم. اما در آن وقت همیشه حضور داشتن یا به واسطه رسانه دیدن یک انتخاب بود یا دست‌بالا اجبار شرایط خود شخص. اکنون اجبار قطعی از آن

همه افراد است و انتخابی هم در کار نیست. سبیلی از اجراها، از دلیلی دلی فلان هنرجو یا نوازنده و خواننده آماتور بگیر تا موسیقی دانان حرفه‌ای از طریق شبکه‌های اجتماعی چند رسانه‌ای روانه‌ی گوش و چشم مردم شد. برای اولین بار موسیقی دان حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای، با سابقه و کم سابقه، ماهر و بی مهارت از بابت امکان محض عرضه برابر شدند. یوتیوب یا پخش زنده اینستاگرام و مشابه‌های آن از آن همه است. حداقل رسانه کم و بیش یکسان است اگر امکانات فیزیکی رساندن محتوا به رسانه را نادیده بگیریم و بر این چشم ببندیم که این گوشه دنیا در برابر همان رسانه مجازی هم اگر بستر از آن خودمان باشد ممکن است همه یکسان نباشند. تنها وجه تمایز می‌شود کیفیت خود کار و عرضه. میان اجرای آندره آ بوچلی و دنیل بار نیویم افسانه‌ای وار کستر فیلارمونیک برلین و من سه تا قراضه به دست بی مهارت از لحاظ بستری

همه افراد است و انتخابی هم در کار نیست. سبیلی از اجراها، از دلیلی دلی فلان هنرجو یا نوازنده و خواننده آماتور بگیر تا موسیقی دانان حرفه‌ای از طریق شبکه‌های اجتماعی چند رسانه‌ای روانه‌ی گوش و چشم مردم شد. برای اولین بار موسیقی دان حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای، با سابقه و کم سابقه، ماهر و بی مهارت از بابت امکان محض عرضه برابر شدند. یوتیوب یا پخش زنده اینستاگرام و مشابه‌های آن از آن همه است. حداقل رسانه کم و بیش یکسان است اگر امکانات فیزیکی رساندن محتوا به رسانه را نادیده بگیریم و بر این چشم ببندیم که این گوشه دنیا در برابر همان رسانه مجازی هم اگر بستر از آن خودمان باشد ممکن است همه یکسان نباشند. تنها وجه تمایز می‌شود کیفیت خود کار و عرضه. میان اجرای آندره آ بوچلی و دنیل بار نیویم افسانه‌ای وار کستر فیلارمونیک برلین و من سه تا قراضه به دست بی مهارت از لحاظ بستری

فناوری به هم پیوسته اند اینجا بیش از پیش گسسته می‌شوند. تاپیش از این در یک کنسرت معمولی ممکن بود در اثر اشکالی فناورانه تنها نوازنده‌ها را ببینیم اما صدرا نشنوم. اکنون برعکس نیز کاملاً قابل تصور است. این پدیده‌ای است که اگر هم تاپیش از این نمونه‌ها و نمودهایی داشت لاقلاً با این سطح عمومیت تجربه نشده بود. فارغ از این، دیدن فیلم یک کنسرت همیشه موضوع زاویه‌نگاهی است که نمی‌توان عوضش کرد. ما نمی‌توانیم به جای انگشتان نوازنده یا آدا و سیمایش به حشره‌نشسته‌تر گوشه پیانو یا سوزی چراغ سقف یا هر چیز دلخواه دیگری چشم بدوزیم. همه این رویدادها و پدیده‌ها حذف شده‌اند و به جایشان منظر چشم دوربین نشسته است. هر چه امکانات و فن ضبط - پخش کنسرت معمولی تر باشد استیلای نگاه قوی‌تری می‌شود. گویی کار در صمختن سلاخی در صحنه قتل آثار بیشتری از خود به جای می‌گذارد تا چاقوی ظریف جراحی. صدانیز گرچه پیشاپیش تا حد زیادی تحت تسلط فناوری در آمده اما لایه دیگری از تغییرات دیجیتال را از سر می‌گذرانند. ممکن است بیشتر مخاطبان چنان حساس نباشند و آن را شایسته توجه ندانند، اما کافی است قالب صوتی عرضه اندکی تغییر کند و امکان مقایسه نیز فراهم باشد تا تفاوت‌ها آشکار شود.

اگر ببیند بشیم ممنوعیت‌های بهداشتی و دیگر گونی‌های نییادی عرضه تنها تجربه مخاطب را تغییر داده کاملاً در اشتباهیم. تجربه اجرا کنندگان موسیقی هم خودشان آگاه باشند یا نه دگرگون شده است. نخستین دگر گونی نشستن چشم و گوش یک دستگاه به جای مخاطب ناشناس با قوه بی شمار است، با عمومیتی مثال زدنی که هرگز نظیری نداشته فقط نوع دستگاه جایگزین چشم و گوش فرق دارد و گر نه همه از این جهت تجربه‌ای برابر می‌کنیم. دومین دگر گونی گسست اجرای موسیقی است. نوازندگان تاپیش از این در موقعیت‌های استودیویی

در شرایط قرنطینه، سبیلی از اجراها، از دلیلی دلی فلان هنرجو یا نوازنده و خواننده آماتور بگیر تا موسیقی دانان حرفه‌ای از طریق شبکه‌های اجتماعی چند رسانه‌ای روانه گوش و چشم مردم شد و برای اولین بار موسیقی دان حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای، با سابقه و کم سابقه، ماهر و بی مهارت از بابت امکان محض عرضه برابر شدند

تقریباً شنونده‌اجرامی کردند گاهی نیز به شکل غیرهمزمان قطعه‌های گروهی را جدا جدا می‌نواختند. شرایط کنونی همه اینها را در هم ادغام کرد و چیزی هم بیشتر. درست از آن زمان که اعضای یک ارکستر بزرگ یا حتی یک گروه کوچک تصمیم گرفتند هر کدام در خانه خود بمانند و یک قطعه گروهی را تمام و کمال اجرا کنند یک تجربه تازه شکل گرفته بود. تجربه‌های آزمایشگاهی پیش از این هرگز نه در این مقیاس دیده و شنیده و نه چنین در میان همه موسیقی دانان شایع شده بود. تاکنون در موسیقی (و در هنرهای اجرایی دیگر نیز) اجرای یک کل مرکب از جزئیات علاوه بر هم زمانی به اجبار هم مکانی نیز می‌خواست. حال تا اطلاع ثانوی و بر حسب اضطرار قید مکان از دوش اجرای گروهی موسیقی برداشته شده است. بحثی در این نیست که پرسش‌های بسیار و دغدغه‌هایی مانند تغییر نوع تعامل نوازندگان در کنار یکدیگر و تأثیرش بر کیفیت نهایی در این وادی وجود دارد که باید به دست تجربه و تفکر گشوده شود اما اینها هیچکدام نافی این نیست که تحولی صورت پذیرفته است. این که تا چه حد ماندگار شود پیرو آن است که جهان هنر تا چه اندازه نتیجه آنها را بی توجه به اضطرار موجود، قابل اعتنا بیابد و ماندگار کند.

نووا

دفتر برنامه‌ریزی و توسعه آموزش‌های هنری وزارت ارشاد اعلام کرد
آغاز فعالیت آموزشگاه‌های آزاد هنری
باتوجه به شرایط فعلی و تصمیم ستاد ملی مقابله با کرونا در زمینه آغاز فعالیت‌های صنفی با خطر کمتر با رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی، فعالیت آموزشگاه‌های آزاد هنری فقط با رعایت شرایط عنوان شده مجاز است.
در اطلاعیه دفتر برنامه‌ریزی و توسعه آموزش‌های هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در این باره آمده است: باتوجه به شرایط فعلی و تصمیم ستاد ملی مقابله با کرونا در زمینه آغاز فعالیت‌های صنفی با خطر کمتر با رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی، فعالیت آموزشگاه‌های آزاد هنری فقط با رعایت شرایط زیر مجاز است.
آموزشگاه‌های آزاد هنری ابتداءً در سامانه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اطلاعات واحد خود را ثبت کنند. پروتکل‌ها و قواعد بهداشتی ستاد ملی مقابله با کرونا در موضوع بهداشت محیط و ضد عفونی مداوم تجهیزات و محل آموزشگاه، رعایت شود. برگزاری کلاس‌های تک نفره (یک هنرجو)، استاد - شاگرد با رعایت پروتکل‌های بهداشتی بلا مانع است. به منظور تداوم فعالیت‌های آموزشی، استفاده از امکانات فضای مجازی برای آموزش هنری صورت می‌گیرد. مجاز است که اولاً با نظارت و برنامهریزی آموزشگاه‌های آزاد هنری انجام شود و ثانیاً آموزش با استفاده از نرم‌افزارهای داخلی انجام شود. طوری که نظارت و پاسخشگویی آموزشگاه آزاد هنری ممکن باشد. شروع فعالیت دوباره آموزشگاه‌های آزاد هنری در تمام کشور به جز استان تهران از زمان صدور این اطلاعیه و با رعایت مفاد آن مجاز است. آموزشگاه‌های آزاد هنری استان تهران از اول اردیبهشت در چار چوب این اطلاعات مجاز به فعالیت هستند.

نووا

شماره ۸۶ فصلنامه موسیقی ماهور منتشر شد
صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و هنری ماهور
مدیر مسئول: محمد موسوی
سر دبیر: ساسان فاطمی
هیات تحریریه: محمد موسوی، بابک خضایی، آرش محافظ، سعید کرمانی، ناش: ماهور ۱۳۹۹
هشتاد و ششمین فصلنامه موسیقی ماهور به سردبیری ساسان فاطمی منتشر شد. در شماره ۸۶ این فصلنامه چهار مقاله در بخش مقاله‌ها آمده است که عبارتند از: ۱. نغمه چار تک افغانستان: نگاهی تازه به خاستگاه یک گونه تک‌نوازی، نوشته احمد سرمست، ترجمه ساسان فاطمی. ۲. موسیقی در حاشیه و متن درس‌های حوزهای، نوشته اکبر نبوت نقاش چهار ماه و پنجم هادر ساخت بستر نمکی دستگاه‌های موسیقی ایرانی (بخش اول). منطبق باستانی - صفی‌الدینی ملایمت‌ها امروزه تا چه حد کار می‌کند؟ به قلم بابک خضایی. ۴. مفهوم «قطار» در حوزه موسیقی کر دی بانگاسی به گونه‌های مختلف شعری - موسیقایی در مناطق گردنشین نوشته شاهو عبیدی. در بخش مفاهیم بنیادین مقاله «تاریخچه سنت رسمی در موسیقی» اثر ویلیام ویربا ترجمه سعید کرمانی منتشر شده است. یاد یاران این شماره به درگذشتگان زمستان گذشته یعنی هوشنگ ظریف و پروین ننتل تعلق دارد. دو یادداشت به یاد هوشنگ ظریف را ارشد تهماسبی و بابک خضایی نوشته‌اند و به یاد پروین ننتل نوشته استیون بلام است. سعید محمد موسوی و ساسان فاطمی گفتگویی با رشد تهماسبی درباره «چاوش» داشته‌اند که در این شماره می‌خوانید.
بخش نقد و بررسی این شماره سه مطلب را در بر گرفته: ۱. مطالعه نقدانه سمفونی‌های بتیوون، هکتور برلیوز، ترجمه آرش محافظ. ۲. به یاد یاد یار با یوربا تورق میان سطر سطر کتابش. محمدرضا فیاض. ۳. چکیده‌های (قوم) موسیقی شناسی. سعید کرمانی، به رنگ نیک آتین و هاجر قربانی و در انتها تاقصی دیگر به قلم سعید محمد موسوی منتشر شده است.

در برلین را گرمی‌های بداند و البته ارکستر فیلارمونیک برلین به رهبری سیمون رتل در مارس گذشته بدون مخاطب سه شب اجرای آنلاین برای تمام جهان ارائه کرد تا همچنان بی نظیر بودن این هنر والا و یکه بودن ارکستر فیلارمونیک برلین را به همگان نشان دهد.

استکانو

چرا موسیقی در نگاه دولتی این قدر نازل است؟

موسیقی چیزی در حد تفریح و سرگرمی

سینا باری

اولین رویدادی که تحت تأثیر شیوع کرونا منحل شد کنسرت‌های موسیقی بود که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی طی اعلامی به دفتر موسیقی در اولین روز اعلام آغاز گسترش بیماری بر گزاری رویدادهای صحنه‌ای چون کنسرت را تعلیق کرده بود. اما همین مساله به اینجا ختم نشد و کنسرت‌های موسیقی به شیوه دیگری مجال بروز پیدا کرد. کنسرت‌هایی که بدون حضور تماشاگر با پخش آنلاین از طریق اینترنت به مخاطب ارائه شد. یعنی شیوه جدیدی برای ارائه موسیقی زنده سرعاً رونق گرفت که در آن حضور در سالن برای شنیدن موسیقی زنده حذف شده بود و مخاطب به جای دیدن شان می‌بایست از روی گوشی و یا صفحه مانی‌تور خود به آنچه فیلم بردار از اجرای گرفت چشم می‌دوخت. یعنی واسطه‌هایی برای ارائه موسیقی زنده به مخاطب افزایش یافته بودند و البته در برخی موارد شامل ممیزی نیز جهت تصویربرداری می‌شدند. یعنی دریافت بی‌واسطه

توسط مخاطب اتفاق نمی‌افتد و مخاطب از طریق مدیایی واسط موسیقی را مخاطب می‌شود که مشخص نیست چقدر تأخیر رسانه شبکه اینترنت در آن دخیل است و چقدر گروه کارگردانی و فیلم برداری برای تهیه فیلم اجرا. بماند که ذوق فیلم بردار هادر این پخش‌های زنده اینترنتی نشان داده که به لحاظ عدم آشنایی با موسیقی نمره قابل قبولی نمی‌توان به آن داد و اغلب آنچه در کشور مان رخ داد نشان دهنده هنوز فیلم بردار مجرب این حوزه ندرایم و شرایط زیرساختی تکنولوژیکی بسیار ضعیفی در ایران فراهم است و لذت آن لاین بودن را مدام تقطیع می‌کند.

گذشته از اینها نکته بارز اغلب این کنسرت‌های آن لاین که چه شهر داری و چه بنیاد رودکی از آن حمایت کردند تا به صورت اینترنتی به مخاطب عرضه کنند در یک نقطه اشتراک داشتند. این موسیقی‌ها از نوع مردم پسند و پاپ بودند و کارکرد این موسیقی‌ها که یک زمانی ممنوعه و مبتذل شناخته می‌شدند و اکنون در سطحی است که مردم با خواننده‌های بهنام بانی مراسم عروسی خویش را بر گزار می‌کنند و کسی هم از ابتدال

دم نمی‌زند، ماهیت مصرفی دارند. و مخاطبان دولتی و شهری فرهنگ تنها برای سرگرمی مردم آنها را انتخاب کرده‌اند. و آن گونه که در سخنان خویش ابراز داشته‌اند برای آنها این موسیقی در رده و دسته سرگرمی و تفریحات مردم دسته بندی می‌شوند و در نتیجه بیشتر از آن نمی‌خواهند. از این روست که در ایران تمام هزینه‌های فرصت ارائه کنسرت آن لاین و حمایت متولیان دولتی و شهری فرهنگ به جیب کسانی سرازیر می‌شود که مخاطبان زیادی دارند و البته عده زیادی را می‌توانند سرگرم کنند. در صورتی که در اشل جهانی، در سایر کشور از این فرصت بالا جبار پیش آمده در جهت تقویت فرهنگ اصیل خویش برداشته‌اند. وقتی در ایتالیا آندره آ بوچلی به اجرا در کلیسای اعظم میلان می‌پردازد هم جنبه هنر آواز اپرایی را نشان می‌دهد که ایتالیایی‌ها در آن سوابق خوبی دارند و هنر اصیل خویش می‌شمارند و هم قدمت و معماری کشورش را به رخ می‌کشند.

آلمان هادر سالن تازه تأسیس پیر بولز فرصت کمیاب اجرای پیانو توسط برن بوم را فراهم کردند تا همچنان خاستگاه موسیقی کلاسیک